

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Koerswijk (Roeselare, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020I250
Oktober 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein.....	10
1.3	Werkwijze en strategie.....	11
1.3.1	Methode.....	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren.....	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	23
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie.....	24
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	25
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	26
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden.....	26
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	32
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	33
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	36
1.5	Synthese.....	40
2	Bibliografie.....	41

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 10: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).	21
Figuur 11: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).	22
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	24
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	25
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).	27
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart van december 1917 (Bron: Memory Maps 10-20SE4-2A-171217-Roulers).	35
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	35
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	36

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	37
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	37
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	39

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek..... 7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens. 17

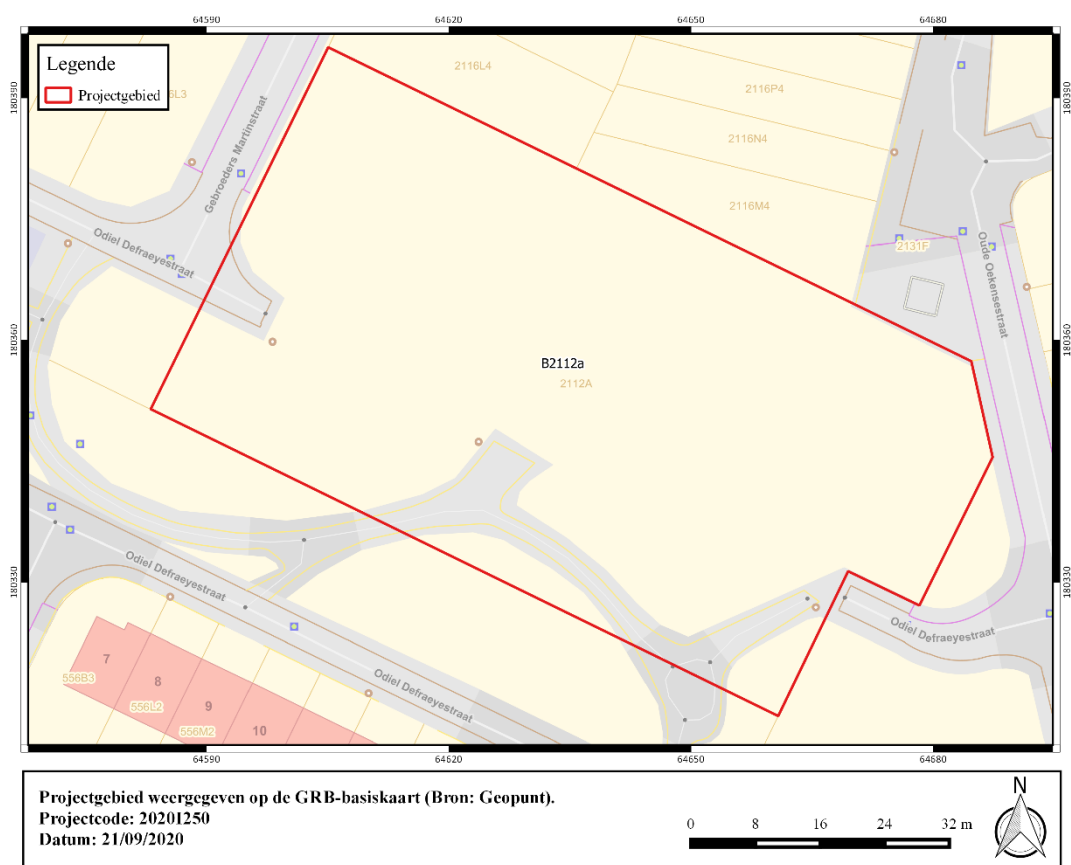
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

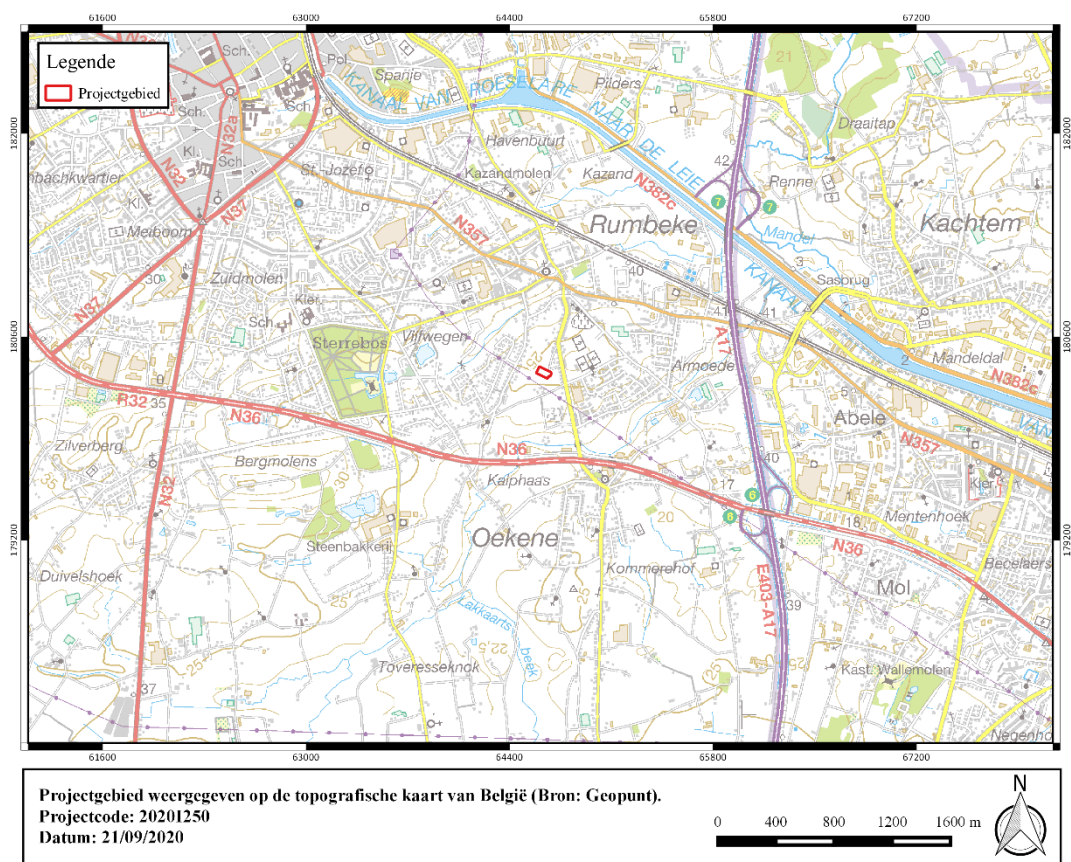
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Roeselare
	Deelgemeente	Rumbeke
	Postcode	8800
	Adres	Odiel Defraeyestraat – Gebroeders Martinstraat – Oude Oekensestraat 8800 Roeselare
	Toponiem	Koerswijk
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 64567$ $Y_{\min} = 180309$ $X_{\max} = 64694$ $Y_{\max} = 180397$
	b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Roeselare Afdeling 8 (Rumbeke Afdeling 2), Sectie B, nr. 2112a Figuur 1
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als reservegebied voor woonwijken. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4 575 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunningsaanvraag. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Rumbek Koerswijk werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

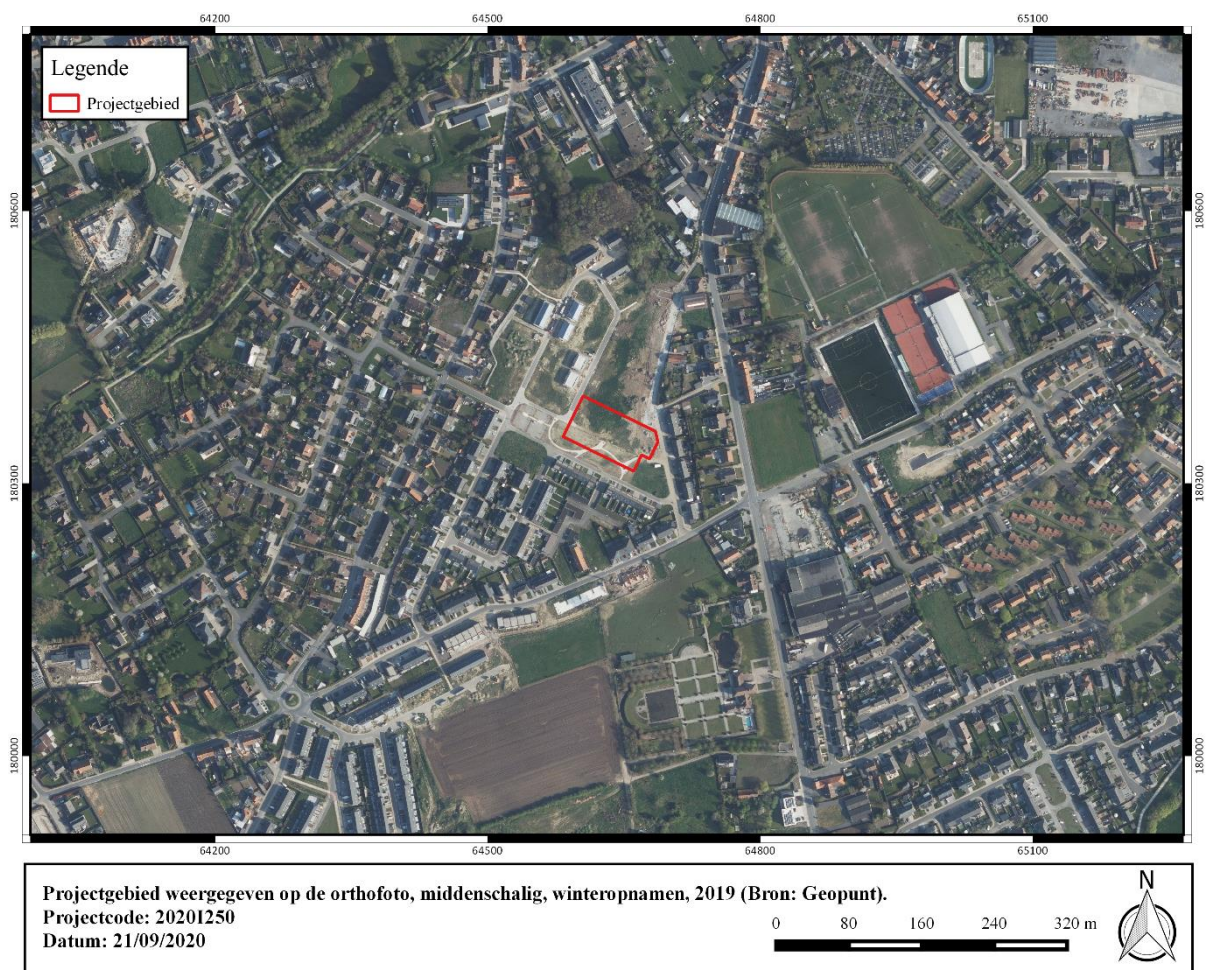
² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Rumbeke, deelgemeente van Roeselare, in de provincie West-Vlaanderen. Het grondgebied van Rumbeke wordt doorsneden door drie waterlopen (de Mandel, de Babillebeek en de Regenbeek). Buiten het verstedelijkt centrum van Rumbeke, dat morfologisch vergroeid is met Roeselare, telt Rumbeke tevens verschillende landelijke gehuchten (o.m. Vossemolen, Duizendzinnen, Hukker, Kazand, Vijfwegen én twee kerkgehuchten Beitem en Zilverberg.)

Het plangebied betreft een open zone die ten noorden aansluit bij een recente verkaveling. Ten westen en ten oosten vindt het plangebied aansluiting bij de Odiel Defraeyestraat. De dorpskern van Rumbeke situeert zich ca. 700 meter ten noorden.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 4575 m².

Op heden bestaat het plangebied uit braakliggend terrein zonder bebouwing. Recent is in de directe omgeving van het plangebied een verkaveling gerealiseerd waarbij in het zuidelijk terreindeel reeds wegenis aangelegd is. Deze wegenis heeft een oppervlakte van ca. 275 m². Op de meest recente luchtopname is duidelijk te zien dat er over het volledige terrein werfverkeer heeft plaatsgevonden. Verspreid over het plangebied zijn sporen van bandentractie waar te nemen. Op basis van de beschikbare gegevens is de impact van dit werfverkeer op de bodemgesteldheid niet te achterhalen.

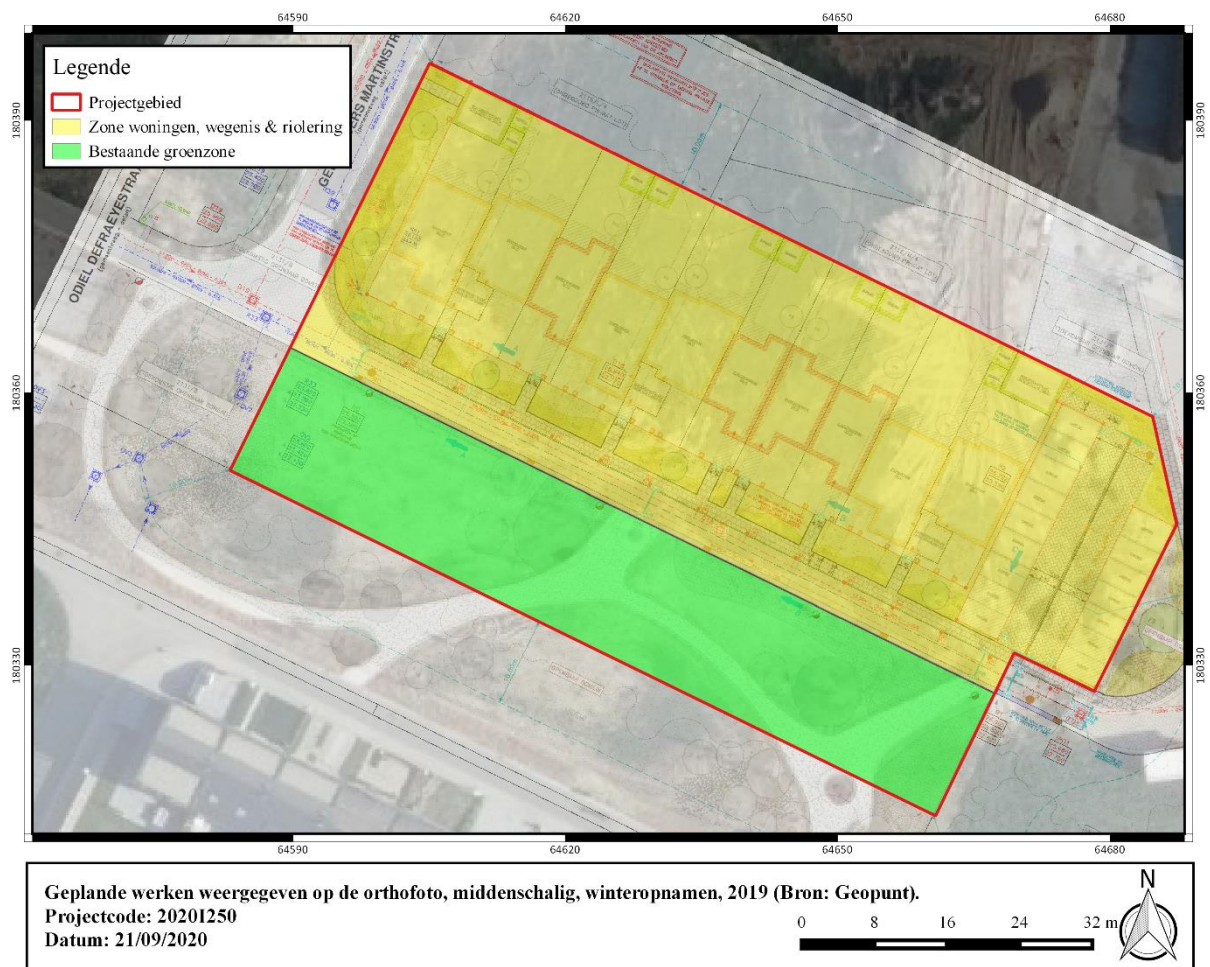

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

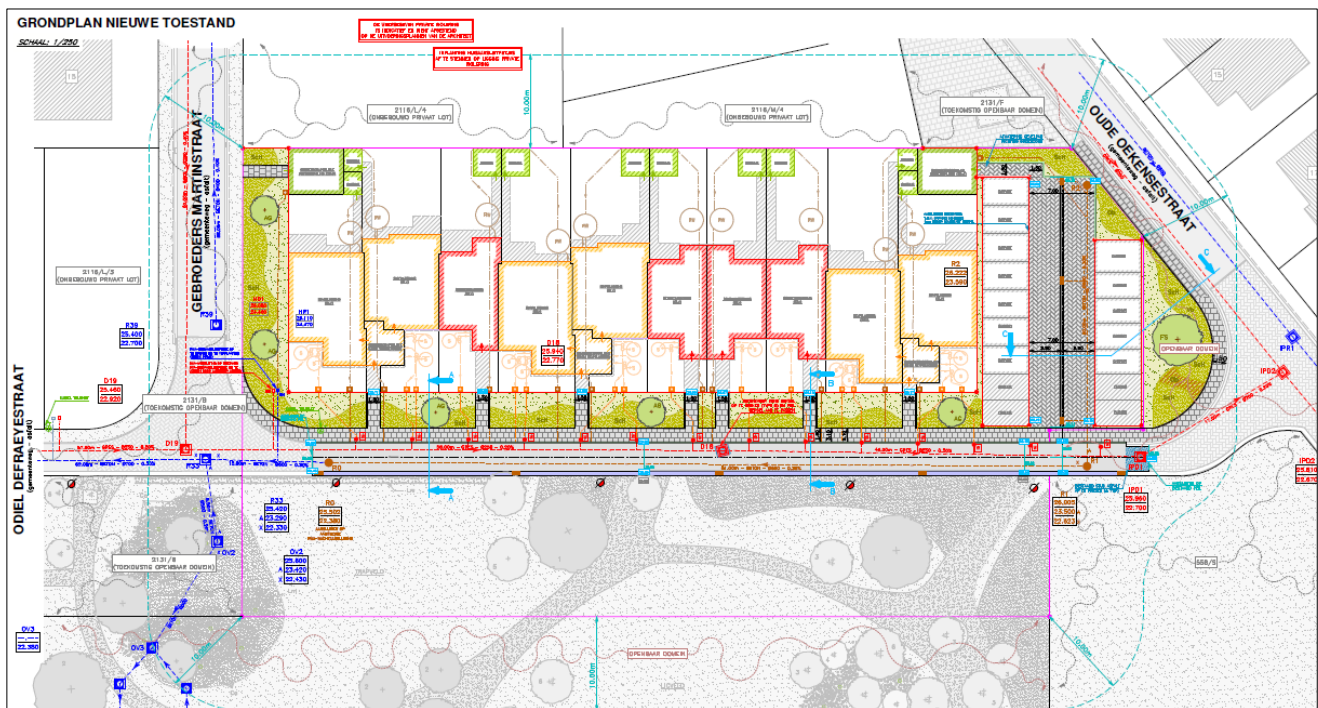
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een meerwoningenproject van 10 woonunits die zal aansluiten bij een bestaande verkaveling. De vergunningsaanvraag omvat tevens de aanleg van nieuwe riolering, wegenis en parkeergelegenheden.

Het zuidelijk terreindeel – waar reeds wegenis is aangelegd – blijft grotendeels behouden. De reeds aanwezige wegenis zal niet uitgebroken worden. In deze zone wordt over een oppervlakte van ca. 1295 m² enkel nieuwe groenzone ingezaaid. De maximale bodemingreep bedraagt hier ca. 25 cm-mv. Ter hoogte van het noordelijk deel van het terrein worden over een zone 3280 m² nieuwe woningen met bijhorende infrastructuur gerealiseerd. De woningen worden gefundeerd door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte (ca. 90 cm-mv) en een vloerplaat. Voor de omliggende verharding en tuinzone dient een bodemingreep gerekend te worden van ca. 50 cm-mv. Er wordt tevens nieuwe riolering aangelegd. Hiertoe dient een sleuf uitgegraven te worden van ca. 3 meter diep en 2 meter breed.

Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 6: Geplande werken weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleem- en leemstreek
Tertiair	Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)
Quartair	Type 1
Bodemtypes	Pcc
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	23.5 – 26.5 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken: Mandel).

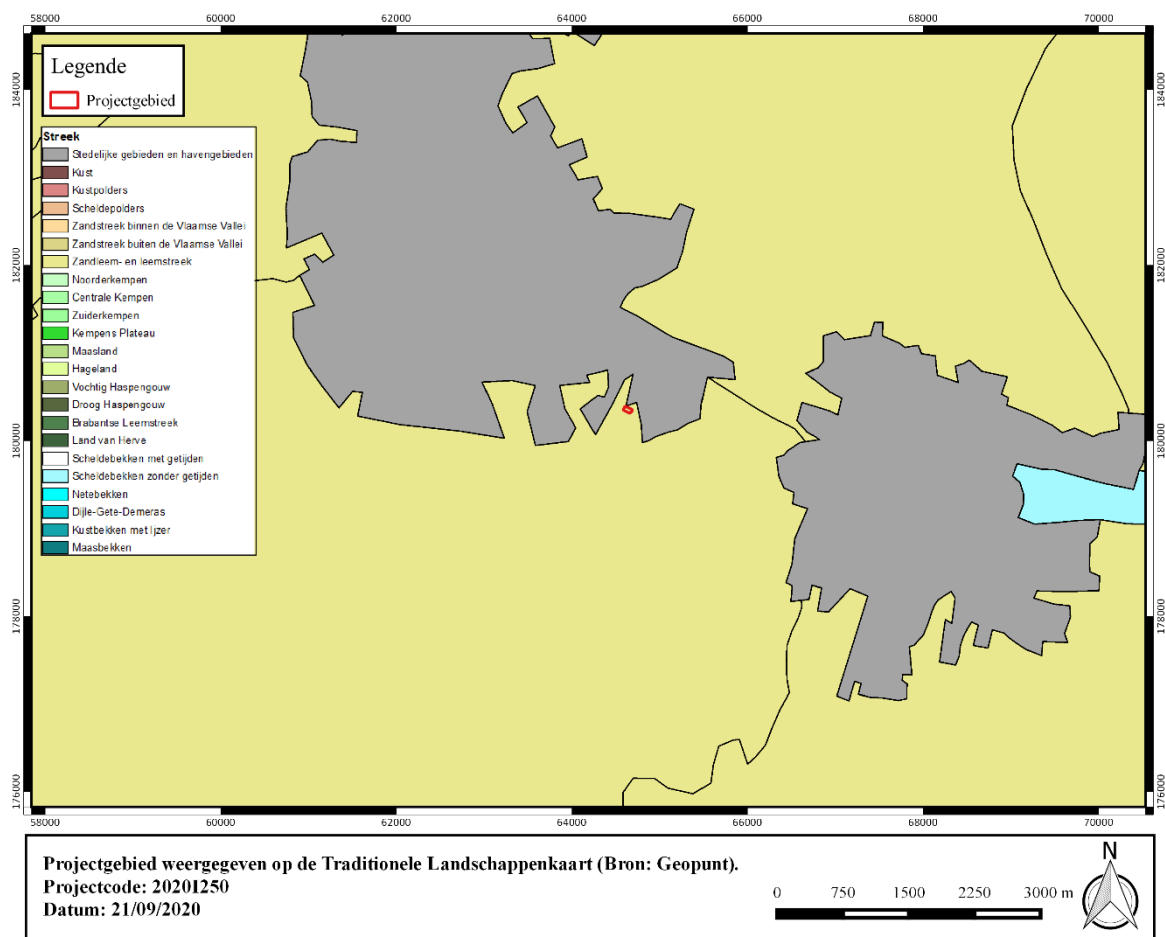
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Landschappelijk is het plangebied gelegen in de zandleem- en leemstreek.

Het plangebied is gelegen op een noordelijke uitloper van de Midden-West-Vlaamse heuvelrug. Deze heuvelrug vormt de scheiding tussen het bekken van de Leie en het bekken van de Ijzer. Ca. 2,5 km ten westen van het plangebied situeert zich de Zilverberg die een maximale hoogte bereikt van ca. 38 m TAW. Het plangebied situeert zich ca. 1 km ten zuiden van de Mandelvallei. Ca. 370 meter ten noorden en ca. 570 meter ten zuiden van het plangebied lopen de respectieve beekvalleien van de Regenbeek en de Babillebeek. Vermoedelijk was er oorspronkelijk een doorbraak tussen deze twee beekvalleien ter hoogte van de huidige Plaatsebeek, ca. 500 meter ten zuidwesten van het plangebied. Bijgevolg vormde de regio van het plangebied vermoedelijk een hoger gelegen terrein dat was omgeven door de Regenbeek ten noorden, de Mandel ten oosten, de Babillebeek ten zuiden en het doorbraakdal tussen de Regenbeek en de Babillebeek ten westen.

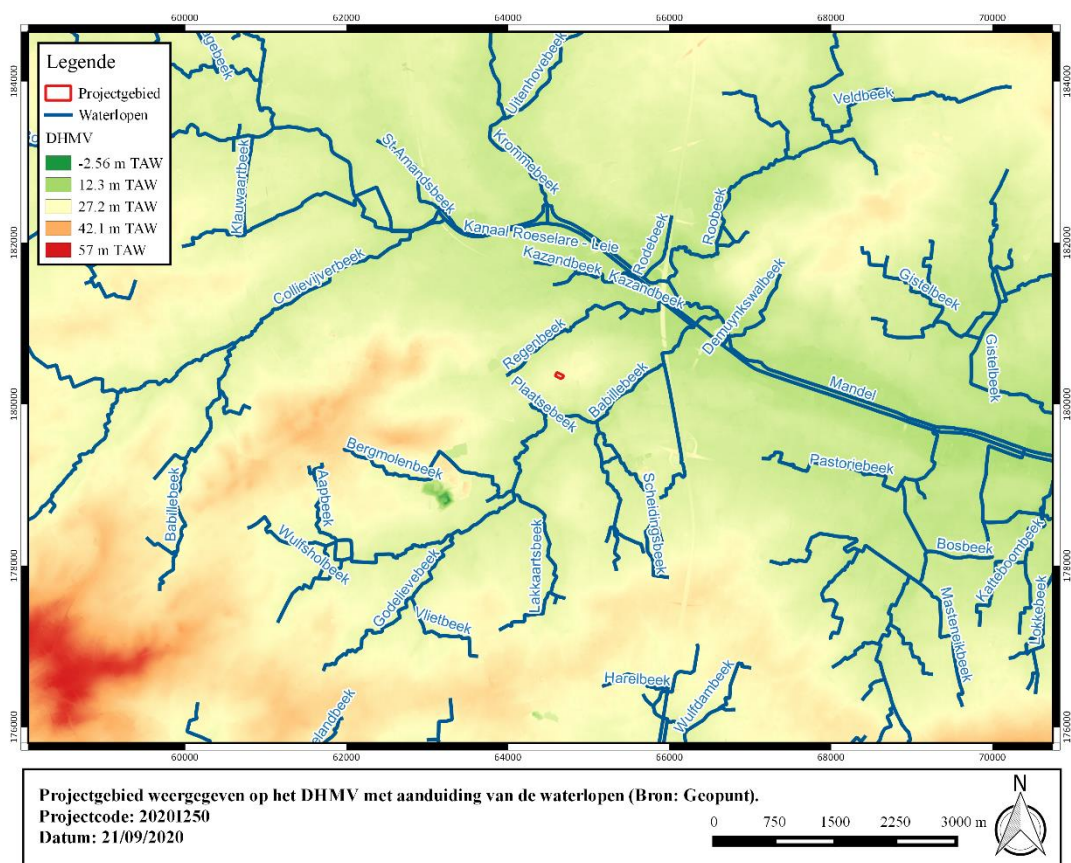
Het plangebied zelf is gelegen op een hoogte van ca. 23.5 – 26.5 m TAW. De oorspronkelijke percellering van het plangebied, zoals waar te nemen op de luchtopnames tot 2018 (cfr. infr. 1.4.2.4) reflecteert zich duidelijk in het lokaal hoogtemodel. Het perceel in het (noord)westelijk deel van het plangebied is ca. 0,5 meter hoger gelegen dan het oostelijk terreindeel. Algemeen genomen kent het terrein een licht dalend verloop naar het noordwesten, richting het alluvium van de Regenbeek. In het zuidwestelijk deel van het plangebied geeft het lokaal hoogtemodel een zone weer van ca. 285 m² die zich ca. 2 meter lager situeert dan de rest van het plangebied. Deze lager gelegen zone betreft een voormalig bufferbekken en is recent weer opgevuld voor de aanleg van de wegenis in het zuidelijk terreindeel.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in Leiebekken (deelbekken: Mandel).

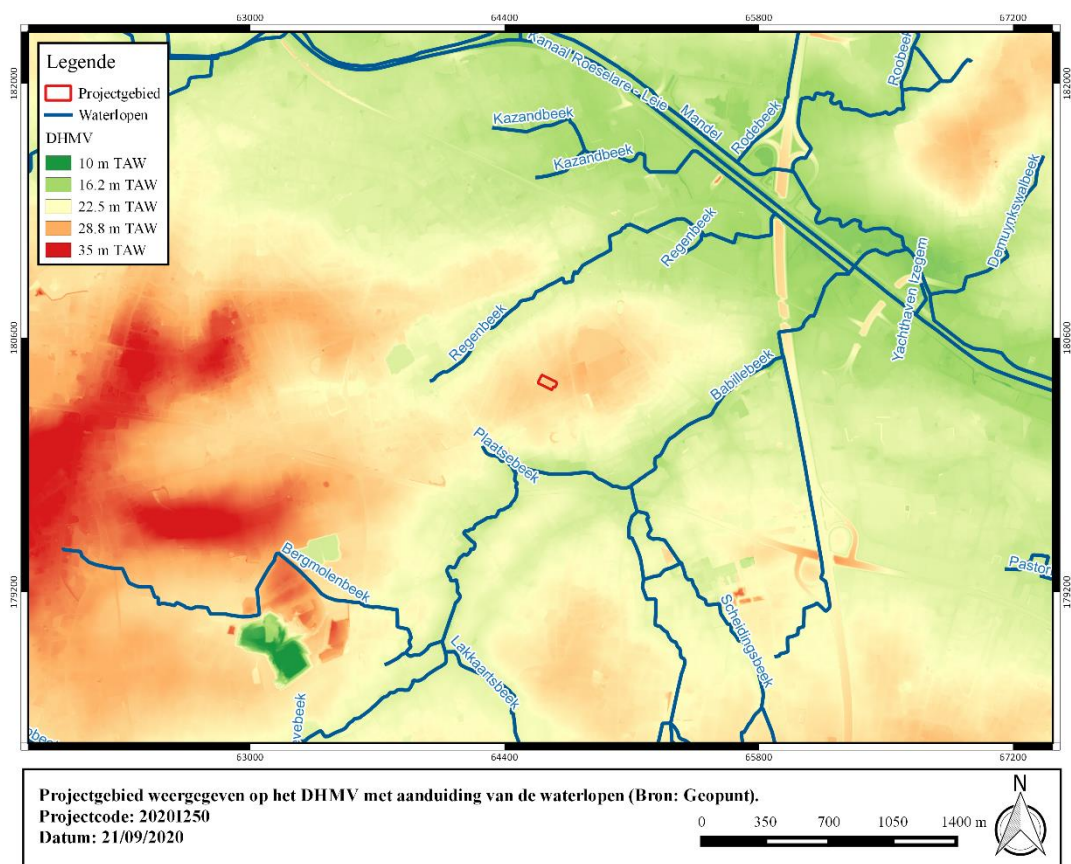

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

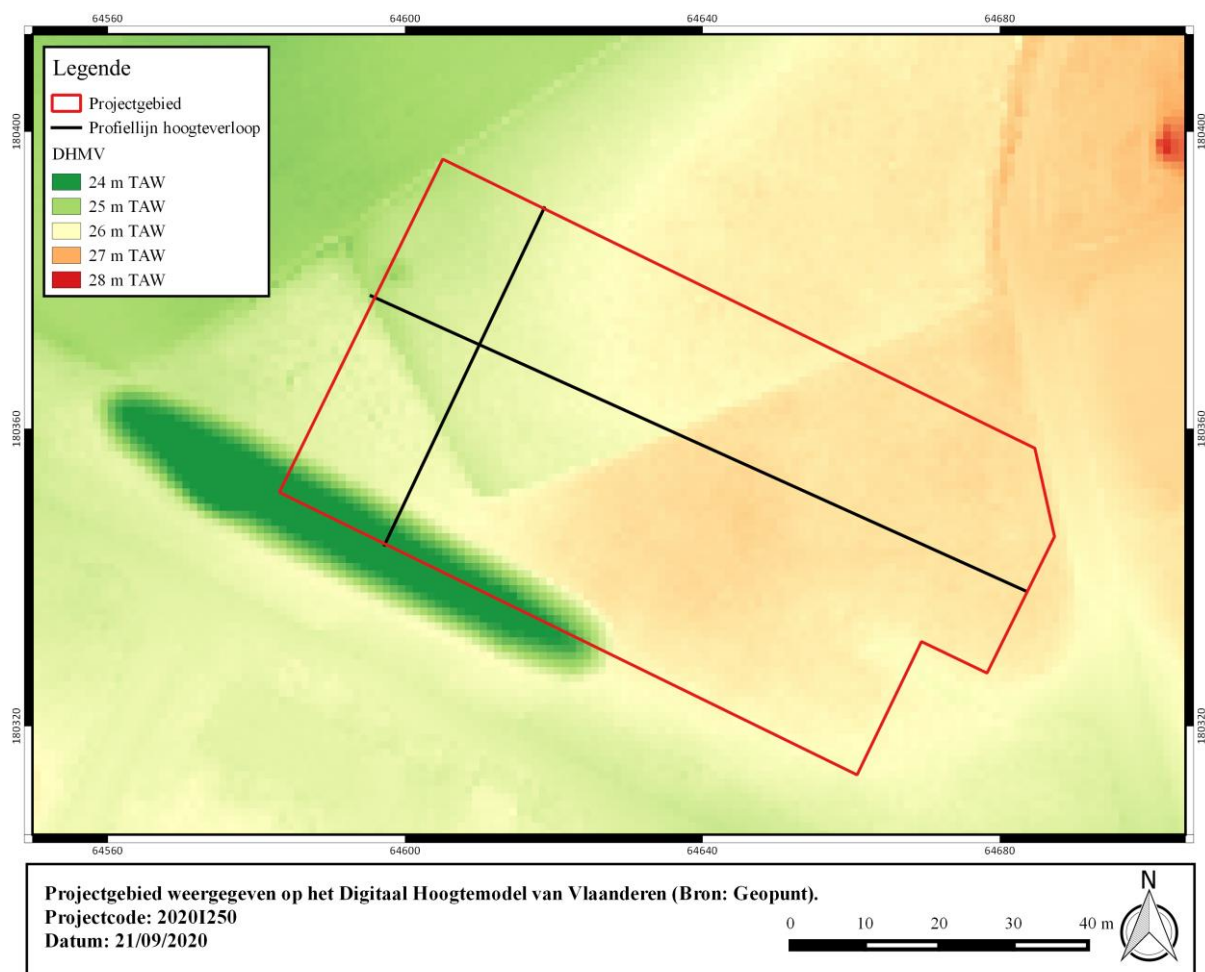

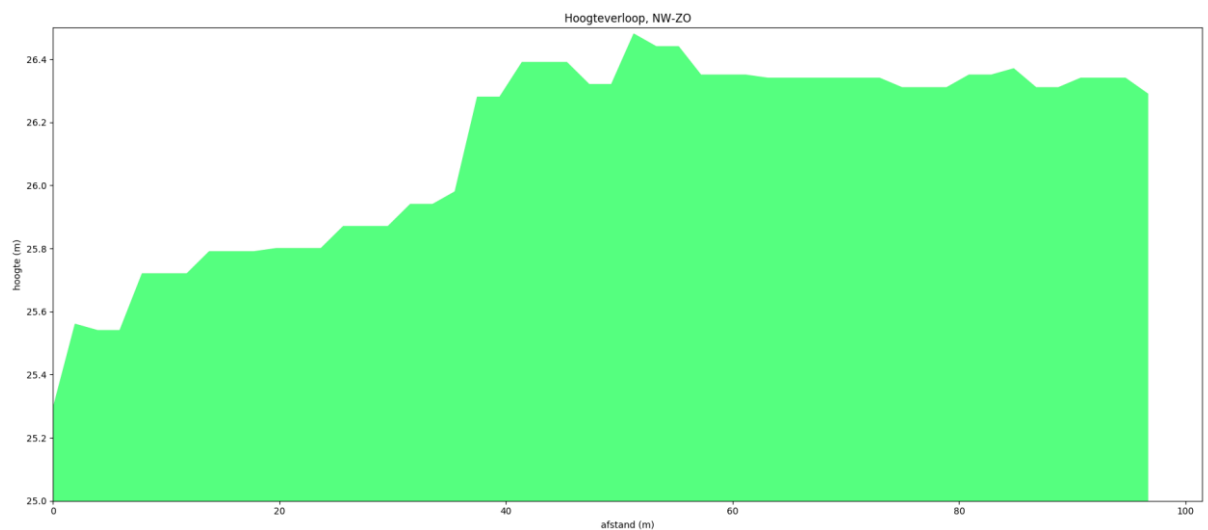
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

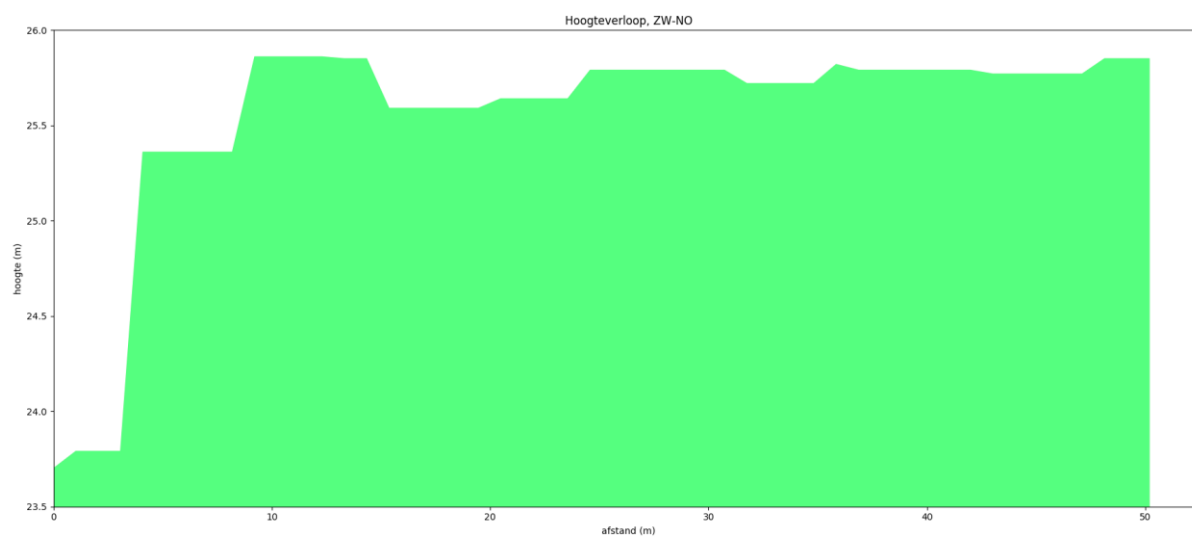
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

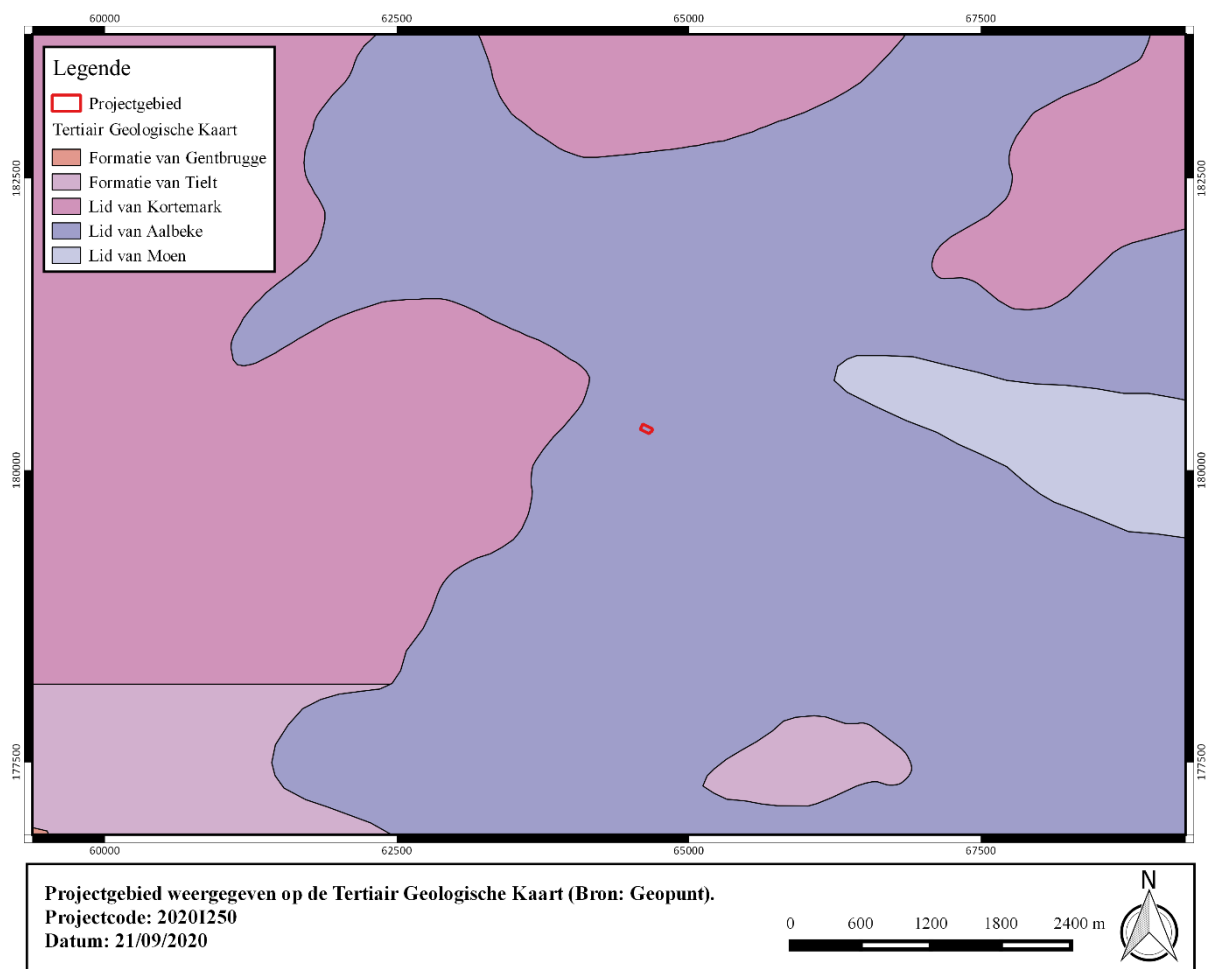

Figuur 12: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Aalbeke is een fijnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

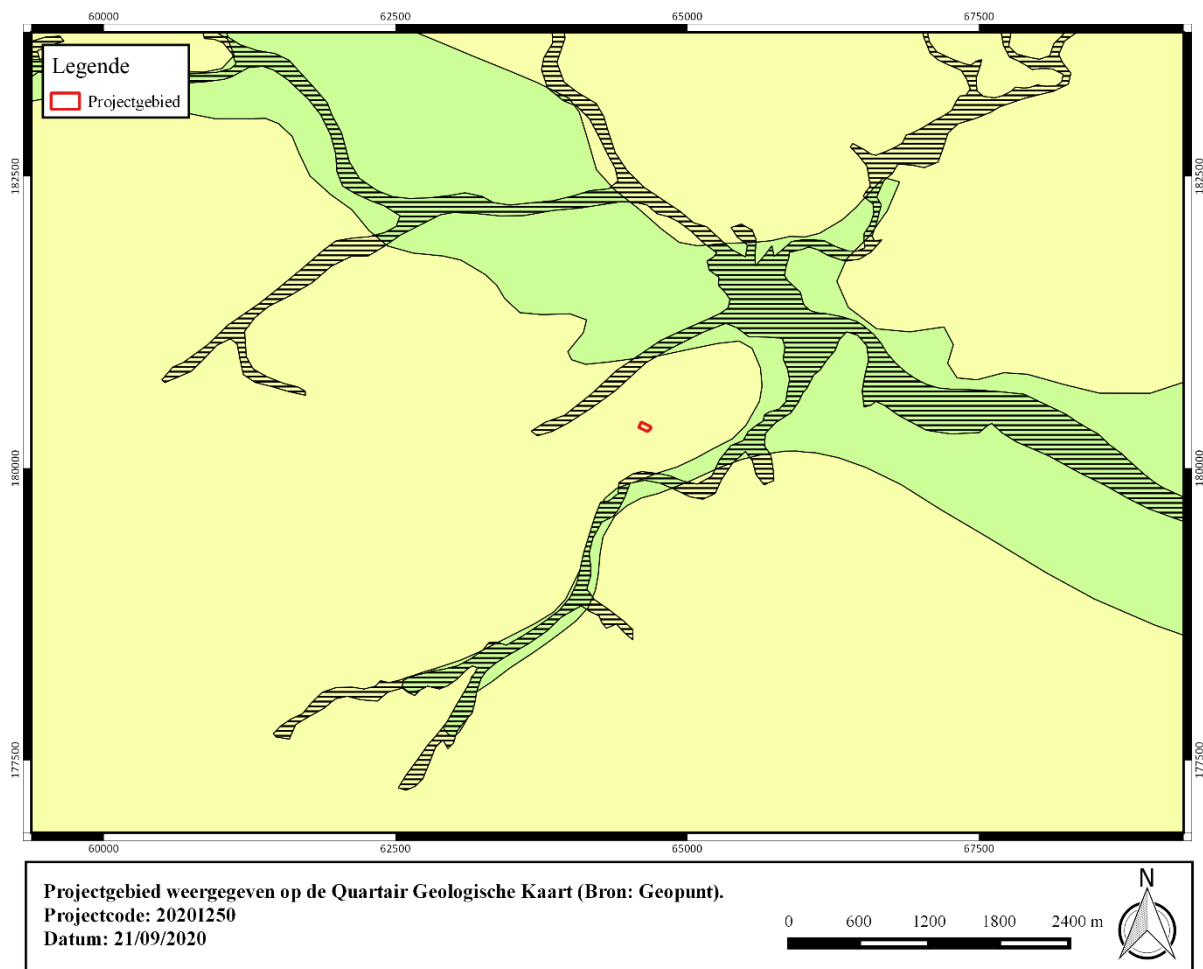

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

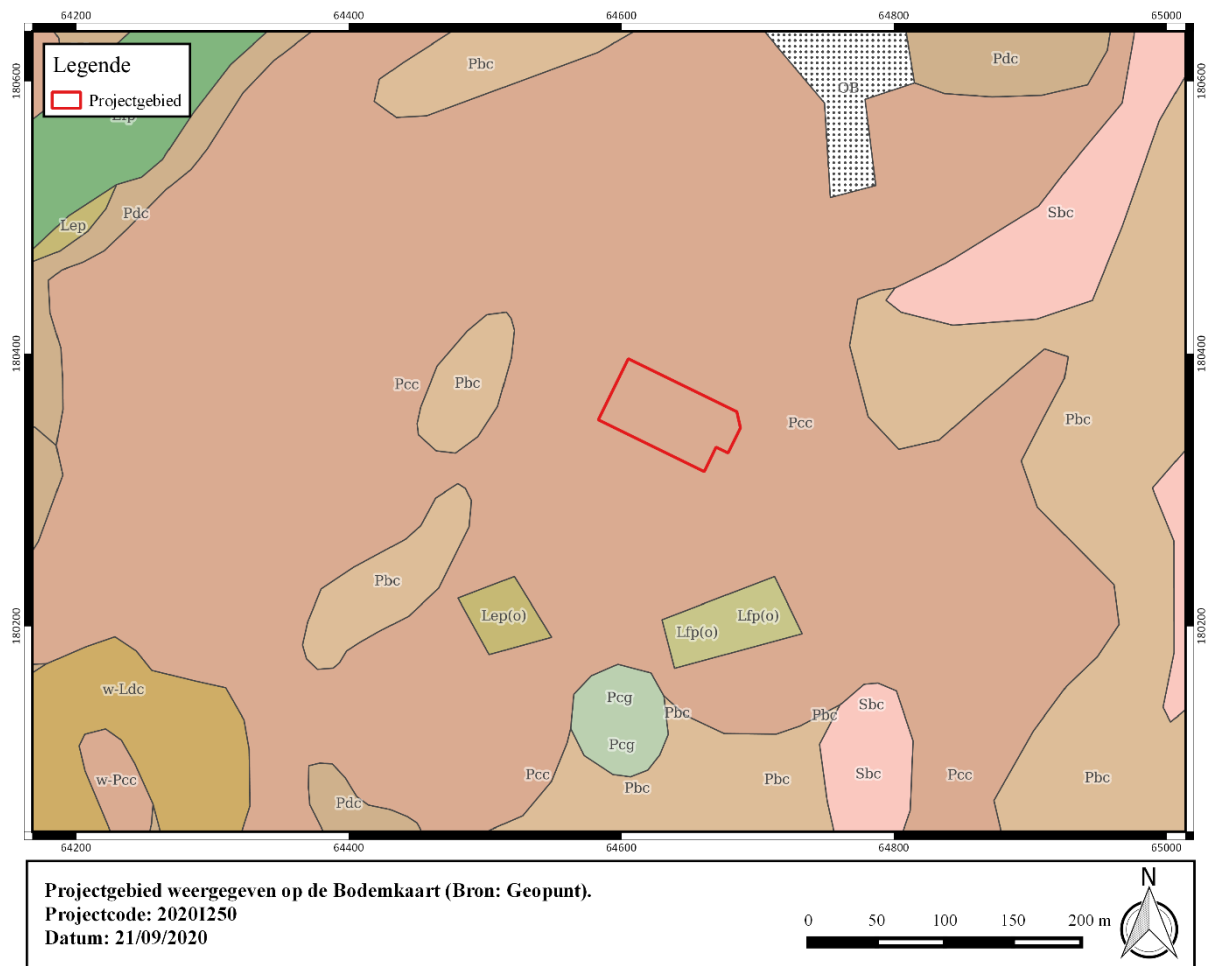
Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **Pcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een bruingele overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

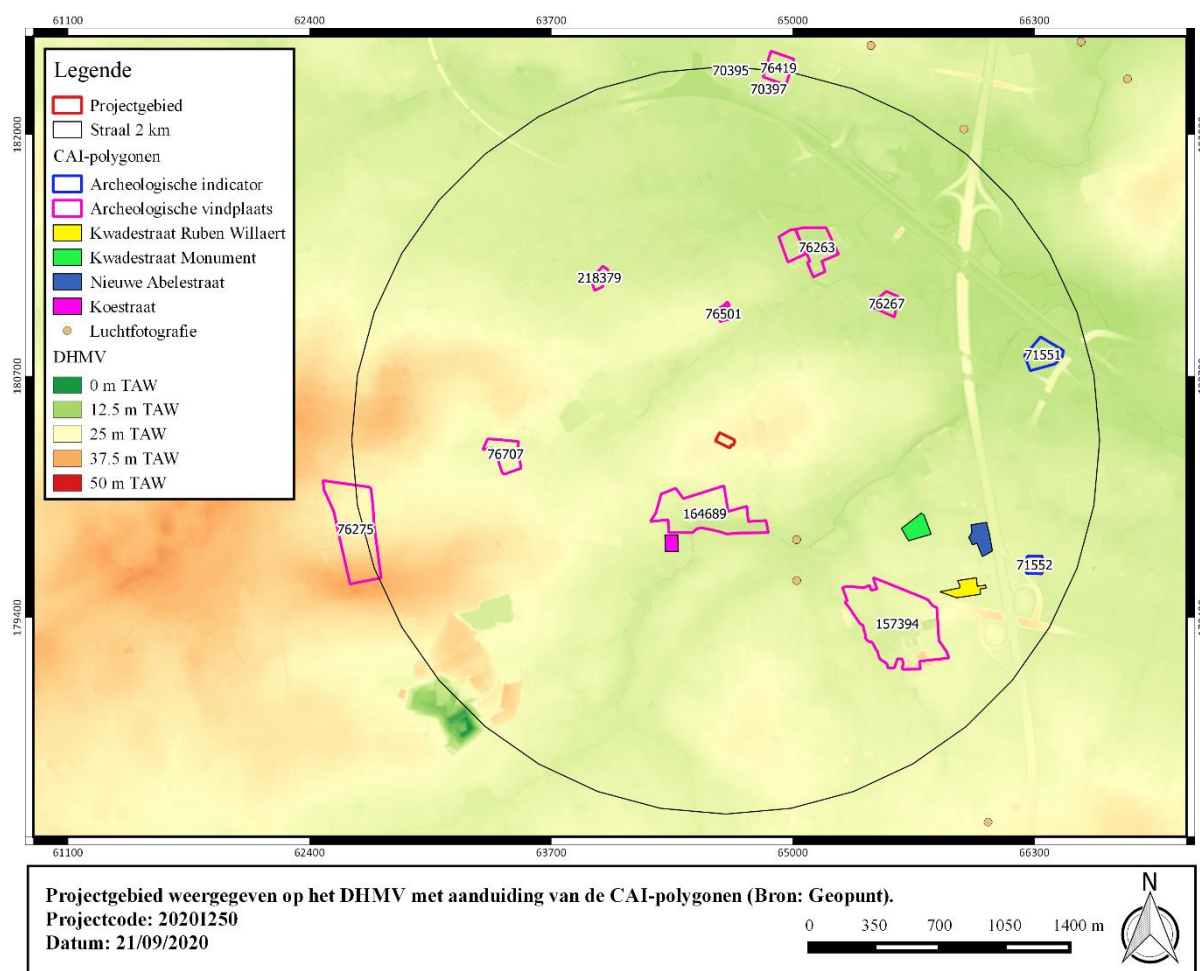
1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Recent zijn binnen een straal van 2 km van het plangebied een aantal mechanische prospecties uitgevoerd waarvan de resultaten nog niet zijn opgenomen in de Centrale Archeologisch Inventaris.

Aan de Kwadestraat in Roeselare werd recent een onderzoek uitgevoerd door Ruben Willaert NV. Het terrein bleek vrij te zijn van archeologische sporen of vondsten. Ook iets meer ten noorden, eveneens aan de Kwadestraat bracht een proefsleuvenonderzoek door Monument – Vanderkerkhove niet meer aan het licht dan een bomput en een aantal 19^e-eeuwse grachten. Aan de Koestraat, ca. 600 meter ten zuidwesten van het plangebied, werden een aantal perceelsgreppels aangetroffen die vermoedelijk dateren uit de middeleeuwen en die wijzen op een agrarisch gebruik van het terrein. Bij dit onderzoek aan de Nieuwe Abelestraat, op ca. 1,5 km ten zuidoosten van het plangebied, werd een veldoven uit de 19^e eeuw gelokaliseerd die gebruikt werd om bakstenen te maken van de gewonnen klei.

In de ruime omgeving wijst onderzoek op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden. Bij veldprospecties zijn op meerdere terreinen artefacten ingezameld die dateren uit het finaal-paleolithicum en mesolithicum. Archeologisch onderzoek bracht reeds enkele grafmonumenten uit de bronstijd en veldgraven uit de Romeinse periode aan het licht. Daarnaast werden op verschillende plaatsen bewoningssporen uit de, mogelijk vroege, middeleeuwen onderzocht. Sporadisch worden in de omgeving geïsoleerde relictten uit WOI aangetroffen. Deze zijn vermoedelijk in verband te brengen met kleinschalige schermutselingen tijdens het Bevrijdingsoffensief.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

76263	Opgraving (1997, 2000, 2005); NK: 15 meter Midden-Bronstijd: grafheuvel - circulaire gracht (diam. 16m) behorend tot een grafheuvel, onderbreking in de noordelijke zijde van de gracht. - grondspoor met bruine verkleuring (micro-depressie afgedekt door colluvium), bevatte meer dan 1000 scherven - kleiner spoor met eveneens aardewerk - nederzettingmateriaal: scherven zijn sterk aangetast en verweerd – enkele bronstijdscherven, spijnschijfje IJzertijd: 4 versierde ijzertijdscherven Midden-Neolithicum: Van de 1722 gevonden artefacten behoort een deel tot deze datering, te herkennen aan: microlieten, (micro)klingen met afknotting, inkerving en afgestompte boord Laat-Neolithicum: Van de 1722 gevonden artefacten behoort de meerderheid tot deze datering, te herkennen aan: minder verzorgde debitagestijl, mijnbouwsilex uit Spiennes onder de vorm van half-afgewerkte producten (klingen, bijlen). Schrabbers, boren, pijlpunten, pijlsneden, gepolijste bijlen, zwaardere klingen met retouches en messen.
-------	--

	Karolingische periode: nederzetting - viertal concentraties aan paalsporen, doorsneden door een systeem van grachten. Vermoedelijk gaat het om een of meerdere woonerven bestaande uit een rechthoekig woonhuis en een reeks schuurtjes of spiekers. Opmerking augustus 2006: ten minste 1 huisplattegrond, 3 spiekers, 4 waterputten, hutkom en gracht - ten minste één 2-schepige huisplattegrond - 3 spiekers (2 4-palig, 1 6-palig) – 4 waterputten - Een hutkom (vierkant, met een reeks paalkuilen) – hoeve: éénbeukig gebouw: 22 gerichte paalsporen, waterput, aardewerk (ook in West-Vlaamse Archeokrant 1999) Volle middeleeuwen: vermoedelijk woonhuis, mogelijk voorzien van een potstal. Daarnaast nog een aanzienlijke groep paalkuilen die mogelijk verband houden met deze woning, maar waaruit moeilijk een plattegrond op te maken valt. Grachten en greppels die worden beschouwd als een soort percelleringssysteem dat dit vermoedelijke woonhuis begrenst. Onbepaald: waterput Bron: Goderis, J. 2002: Archeologische opgravingen van 1977 t/m 2001 op het bedrijventerrein Lekken-Mandelstraat in Roeselare. Status quaestionis, in Tentoonstelling, Geo- Archeologisch Kijken, Villa Eksternest, Zilverberg, 8 september-13 oktober 2002, p. 14-25. & Demeyere, F. en W. Lammens 2006: Archeologisch onderzoek aan de Mandelstraat te Roeselare, Rumbeke, in West-Vlaamse Archeokrant, nr. 49, februari 2006, p. 20-23.
76267	Veldprospectie (1990) en Opgraving (1994); NK: 15 meter Laat-mesolithicum: Organische resten: plantenresten, (o.a.hazelnooten, eikels), dierenbeenderen van hond en paard - Ca. 1729 lithische artefacten: meerdere trapezia, kerfstenen, kernen, kernflanken en spitsen waaronder enkele voorwerpen uit Wommersomkwartsiet. Deze homogene collectie wijst mogelijk op een laat-mesolithische kampplaats. Bron: Calmeyn, D. 1996: Rumbeke Regenbeek 2: een gemengd lithisch ensemble uit het Mesolithicum en Neolithicum/Bronstijd op de linkeroever van de Regenbeek in Rumbeke (gem. Roeselare), in Westvlaamse Archaeologica, 12, p. 5-32.
76275	Veldprospectie (1983); Opgraving (2002, 2004); NK: 250 meter Paleolithicum: tweetal artefacten Vroeg-mesolithicum: lithische artefacten, omdat er geen rechthoekige trapezia en wommersomkwartsiet is gevonden vermoedt men een vroegmesolithische site Neolithicum: 2 gesteelde pijlpunten en fragmenten van gepolijste bijlen Finaal-Neolithicum: overgang neolithicum naar vroege bronstijd. C14-datering op houtskool uit de paalsporen geven tussen 2290 en 2130 v.Chr. Romeinse tijd: terra sigillata (4 fragmenten), fragment van een dolium, kruikamfoor en 2 randscherven van een mortarium

	Bron: S.n. 2003, Activiteitenverslag 2002 van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen, Algemene vergadering 19 maart 2003
76419	Opgraving (1987); NK: 15 meter Vroege middeleeuwen: aardewerk Bron: Goderis, J., J. Termote 1987: Prospectie en vooronderzoek te Roeselare Bedrijventerrein Haven, in Westvlaamse Archaeologica, 3, 1, p. 29-36.
76501	Controle van werken (1993); NK: 150 meter 18 ^{de} eeuw: vlakgraf - enkele inhumatiegraven, alsook enkele vondsten uit de 17de tot de 19de eeuw Bron: De Cock S. en J. Goderis 1994: Veldactiviteiten van de vereniging voor oudheidkundig bodemonderzoek in West-Vlaanderen over de werkjaren 1993 en 1994, in Westvlaamse Archaeologica, 10, p. 76-81.
76707	Controle van werken (2008); NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal waaronder 2 duimnagelschrabbers, een gewone schrabber en een Tsjongerspits Nieuwe tijd: bouwceramiek - gele afgebrokken moef met kalkpleister - rode baksteen met kalkpleister - brokstukken van kalkpleister - talrijke fragmenten van waterafleidingsbuizen in grès. Scherven: 1 ranscherf van melkteil, 2 wandscherven met loodglazuur, 1 bodemscherf. Steengoed, 1 randscherf 1 waandscherf in bruin steengoed, 1 bodemscherf in grijs steengoed - Bij uitbaggeren walgracht: 1 zilverstuk (postmiddeleeuws), 1 koperen munt van Filips IV (1650) - 1 bandeliersluiting, 1 schoengesp (18de eeuw), visloden - Bij uitbaggeren walgracht: Munten uit moderne tijd 20 ^{ste} eeuw: Bij uitbaggeren walgracht: Britse ontsteker uit 1917, ca. 100 geweerpatronen (WO I & II), 10 springtuigen Bron: S.n. 2003, Activiteitenverslag 2002 van de Vereniging voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in West-Vlaanderen, Algemene vergadering 19 maart 2003.
150428	Mechanische propsectie (2006); NK: 15 meter Vroege Bronstijd: 2 cirkelvormige sporen: circulaire gracht, mogelijk een gelijkaardig funerair monument als degene in fase 1 - circulair spoor met diameter van ca. 26,5m Karolingische periode: Gracht die mogelijk aansluit op het grachtensysteem van fase 1 - 2 grondsporen die mogelijk als waterputten te interpreteren zijn (onder voorbehoud) en mogelijk ook fragmenten van constructies (paalkuilen, greppeltjes) Onbepaald: rechthoekig spoor met afgeronde zijden; mogelijk gaat het om een hooimijt of schelf Bron: Demeyere, F.; Lammens, W., 2006. Project Archeologie Mandelstraat Roeselare - Rumbeke, onuitgegeven rapport.

157394	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Vroeg-Romeinse tijd: 2 kuilen; in kuil 1: onderaan een laag met erg veel broos aardewerk of gebakken leem (mogelijk afval): 50 stukken aardewerk, moeilijk te interpreteren, mogelijk technisch aardewerk; in kuil 2: 100-tal scherven handgemaakt aardewerk Midden-Romeinse tijd: 4 brandrestengraven - 1 graf heeft een nisje (uitbreiding van een kuil) voor bijgiften (een intacte terra sigillata kop) - in sommige van de andere graven: verbrande aardewerkscherven Volle middeleeuwen: greppel- en grachtstructuren met een kleine fractie aardewerk wijzen mogelijk op de aanwezigheid van een nederzettingserf. Onbepaald: 3 kolenbranderskuilen (houtschoolrijke opvulling met sporadisch indicaties van verhitting en een oppervlakte van gemiddeld 3,5m²) Nieuwe tijd: talrijke gedempte grachten Bron: Hoorne, J. & Messiaen, L. 2011: Oekene - Heilig-Hartziekenhuis Roeselare-Menen. Rapportage archeologisch vooronderzoek 16/05 - 06/06/2011, onuitgegeven rapport, GATE
164689	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter Romeinse tijd: kuil en gracht Nieuwste tijd: grachten en kuilen Bron: De Cleer S., Janssens D., Krekelbergh N. 2012: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem, Rumbeke- Maria's Lindestraat, Baac Vlaanderen rapport 24, Gent.
218379	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter 19^e eeuw: muurresten, puinkuilen en resten van gracht die de hoeve omringt. Bron: Acke B., Bracke M., Van Quaethem K. 2017: Archeologienota Roeselare Het Seminariegoed. Archeologienota. Verslag van resultaten.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

71551	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
71552	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht

Veldprospecties

70395	Veldprospectie; NK: 150 meter Mesolithicum: lithische artefacten Bron: Goderis J., J. Termote 1987: Prospectie en vooronderzoek te Roeselare Bedrijventerrein Haven, in Westvlaamse Archaeologica, 3, 1, p. 29-36.
70397	Veldprospectie; NK: 150 meter Mesolithicum: lithische artefacten Bron: Goderis J., J. Termote 1987: Prospectie en vooronderzoek te Roeselare Bedrijventerrein Haven, in Westvlaamse Archaeologica, 3, 1, p. 29-36.

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Aan de Mandelstraat te Roeselare, in de omgeving van het onderzoeksterrein zijn een ruim aantal vondsten geattesteerd die teruggaan tot de Steentijd (Laat-Neolithicum, Midden-Neolithicum), Midden-Bronstijd, IJzertijd de Karolingische periode en de Volle middeleeuwen. Ter hoogte van het plangebied wijzen een ruim aantal veldprospecties op de aanwezigheid van een laat-mesolithisch kampement.

De oudste vermelding van Rumbeke is in de 12de eeuw als Rumbeca, wat waarschijnlijk moeras of brede kreek betekent. De parochie omvat in de 12de eeuw het grondgebied van het huidige Rumbeke, Oekene en Kachtem. Tot de 16de eeuw is Rumbeke een betwist gebied tussen de kasselrijen van Kortrijk en Ieper. Historisch-cartografische indicatoren wijzen op verspreide hoevebouw gedurende de late middeleeuwen.

Vanaf de 16de eeuw vormt de vlasindustrie, naast de landbouw, een belangrijke bijkomende inkomstenbron voor tal van landarbeiders, die zich toeleggen op de huisweverij- en spinnerij. Velen blijven werkzaam binnen deze structuur tot het begin van de 19de eeuw. Bij de crisis in het midden van de 19de eeuw emigreren veel inwoners van Rumbeke naar Frankrijk. In de tweede helft van de 19de eeuw is er een explosieve groei van de chicoreiteelt in de gemeente. Ook worden er een ruim aantal steenovens opgericht. De textielnijverheid in Rumbeke kent haar hoogtepunt in de eerste helft van de 20ste eeuw met de komst van drie mechanische weverijen.

In 1918 kent het dorp zware beschadigingen tijdens het bevrijdingsoffensief, wat woningnood tot gevolg had. Er werden noodwoningen opgericht met medewerking van het Koning Albertfonds.³

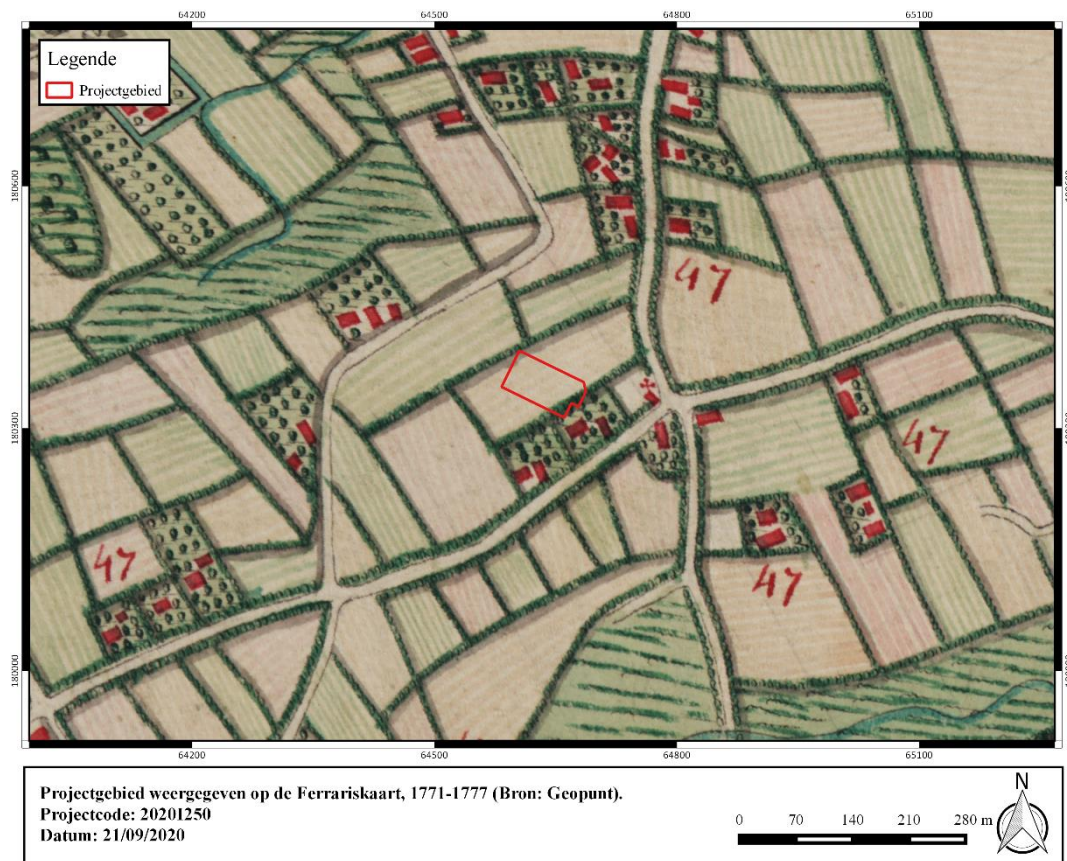
³ Inventaris Onroerend Erfgoed

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart karteert het plangebied als akker. Precies ten zuiden van het plangebied zijn, langsheen een wegracé dat samenvalt met de huidige Maria's-Lindestraat, twee L-vormige niet-aaneengesloten hoeves waar te nemen. Het plangebied dient meer naar het oosten gelokaliseerd te worden tot tegen het verloop van de huidige Oude Oekensestraat. Op de hoek tussen de Maria's Lindenstraat en de Oekensestraat wordt een kapel afgebeeld. De Ferrariskaart weerspiegelt het rurale karakter van het plangebied in de tweede helft van de 18^e eeuw.

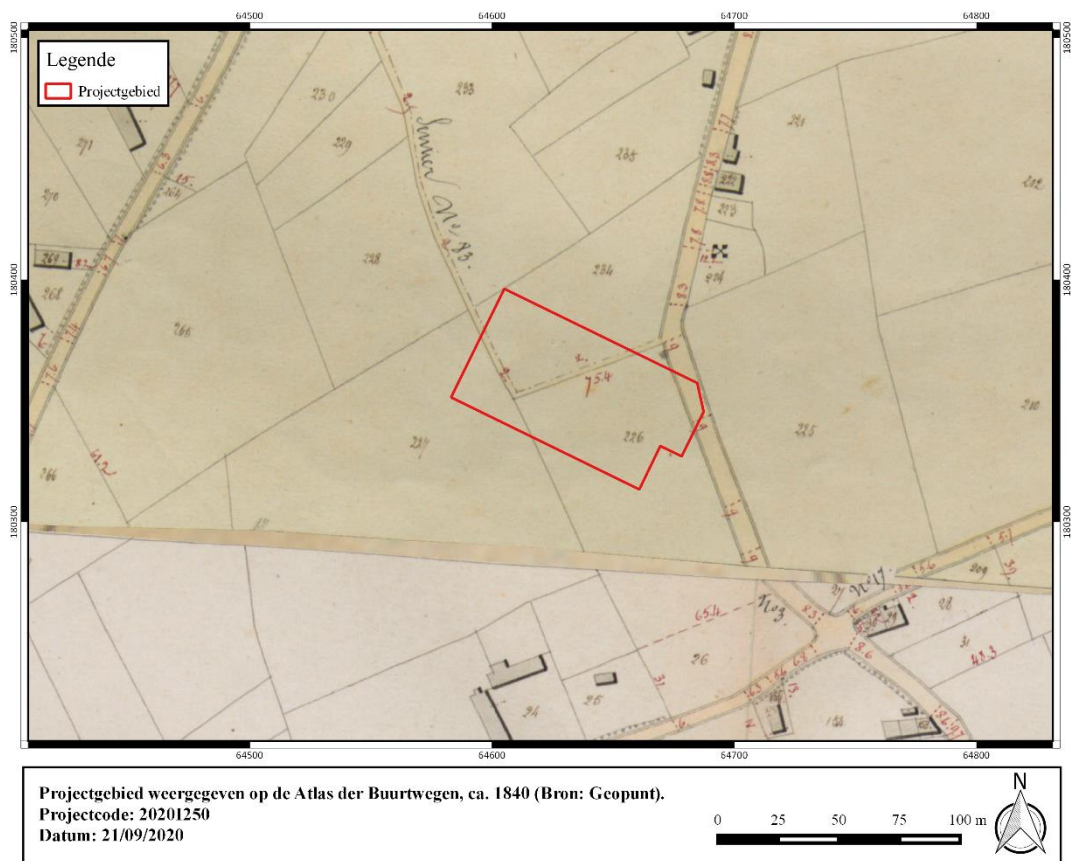
Op de Atlas der Buurtwegen wordt het terrein aangesneden door een smalle voetweg die samenvalt met de perceelsgrens tussen de akkerlandpercelen binnen de projectgrenzen zoals deze ook zichtbaar zijn op de oudste luchtopnames. Deze voetweg is tevens waar te nemen op de Poppkaart. Precies ten noordoosten wordt een molen afgebeeld. Op de 19^e-eeuwse kaarten is de kapel ten zuidoosten van het plangebied niet langer afgebeeld.

De loopgravenkaart van december 1917 geeft geen WO I-gerelateerde infrastructuur weer binnen de projectgrenzen. Er is evenmin bebouwing waar te nemen. Dit geldt ook voor de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw.

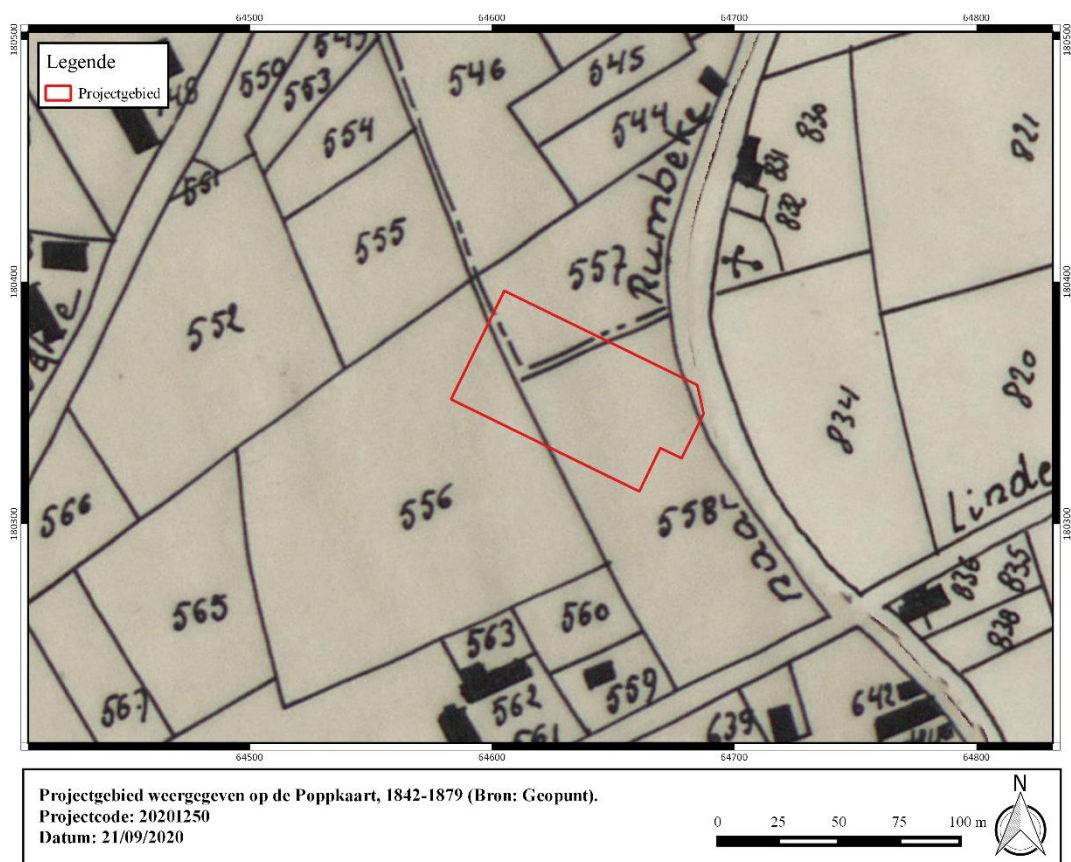

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

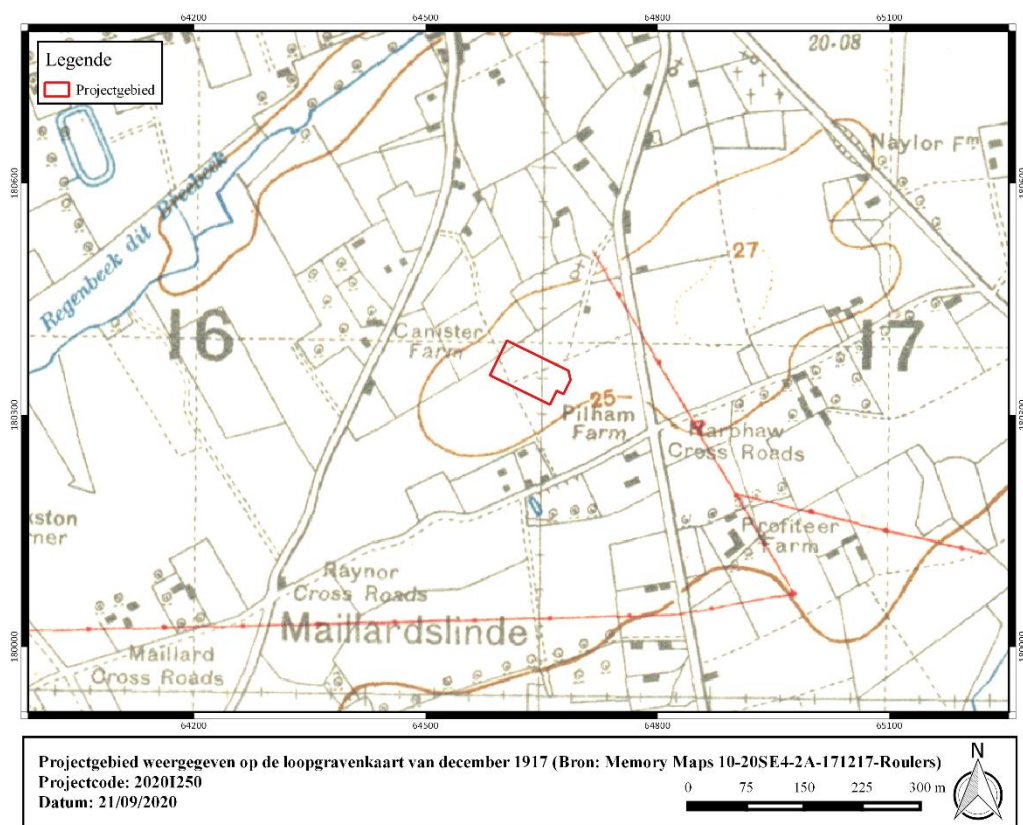

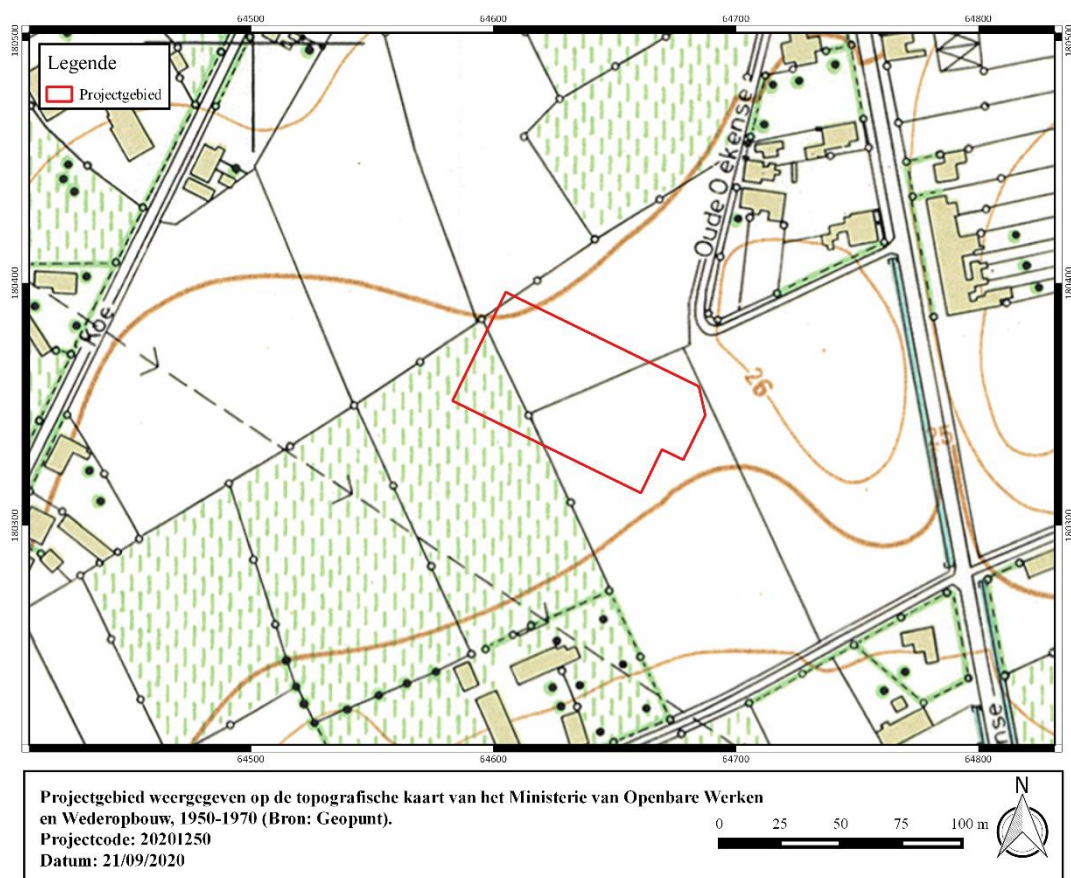
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart van december 1917 (Bron: Memory Maps 10-20SE4-2A-171217-Roulers).

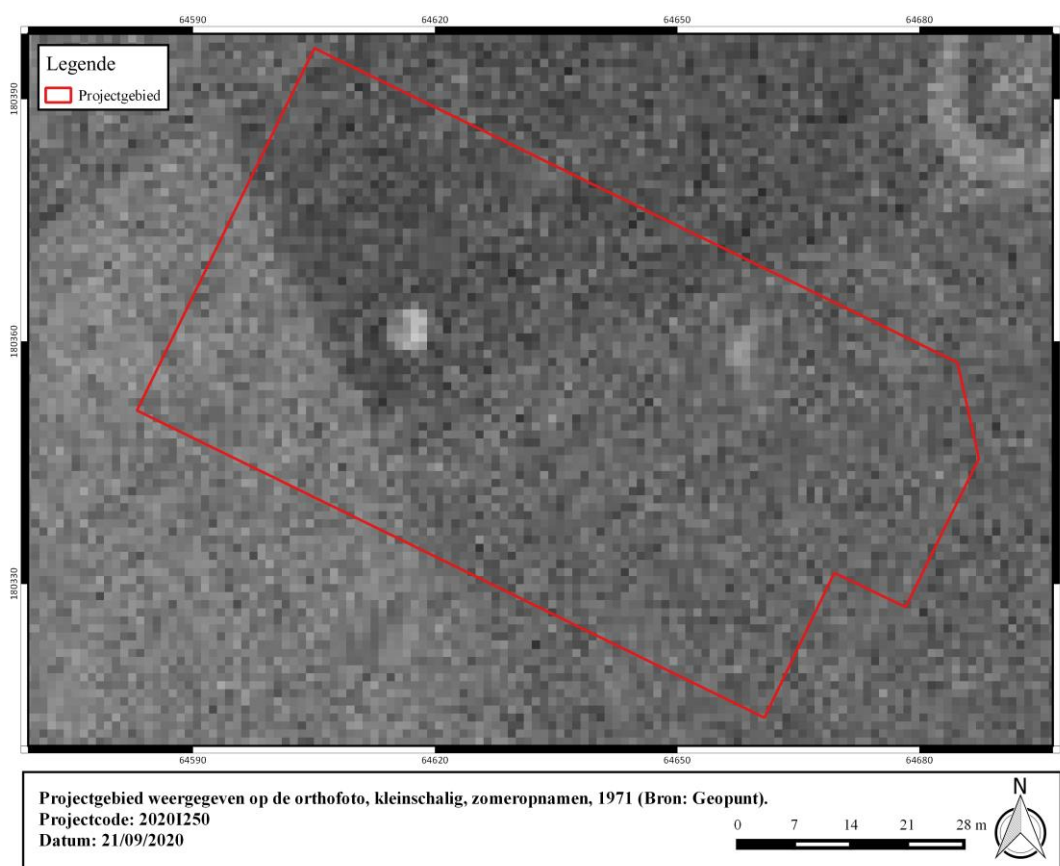

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

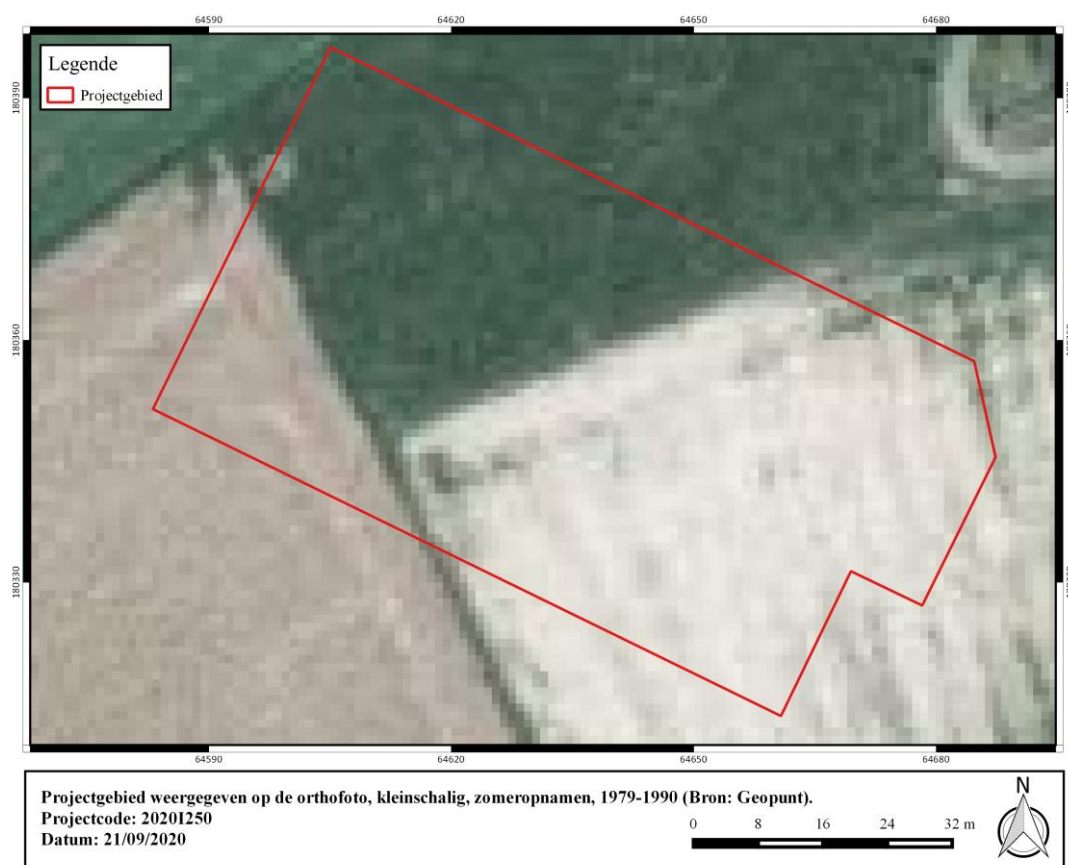

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

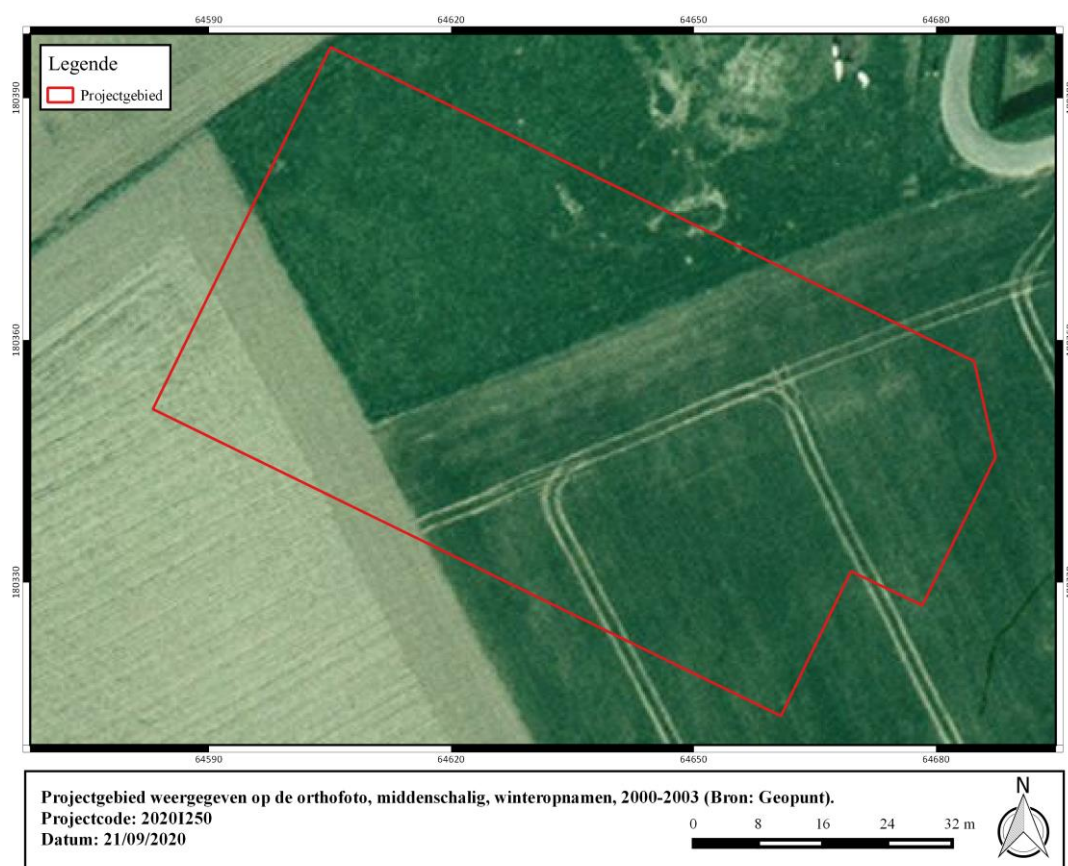
De orthofotosequentie geeft een duidelijke evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Tot de luchtfoto van 2008-2011 is het terrein in gebruik als akker. Tussen de akkerlandpercelen zijn duidelijk percelleringsgreppels waar te nemen. Vanaf de luchtopname van 2008-2011 is in het zuidelijk deel van het plangebied een bufferbekken zichtbaar dat is uitgegraven tot een diepte van ca. 2 m-mv. Dit bufferbekken werd aangelegd in het kader van de realisatie van de verkaveling in de directe omgeving van het plangebied. Recent is dit bufferbekken vervangen waarna het voormalig bufferbekken binnen de projectgrenzen werd opgevuld. In het zuidelijk terreindeel is nog recenter een wegeis tot ontwikkeling gekomen. Het noordelijk deel van het plangebied is tot op heden braakliggend. Er zijn wel duidelijke sporen van bandtractie waar te nemen die in verband kunnen gebracht worden met het werfverkeer bij de aanleg van de verkaveling ten noorden van het plangebied. Welke impact dit werfverkeer en eventuele werfinrichting heeft gehad op de bodemgesteldheid is op basis van de beschikbare gegevens niet te achterhalen.

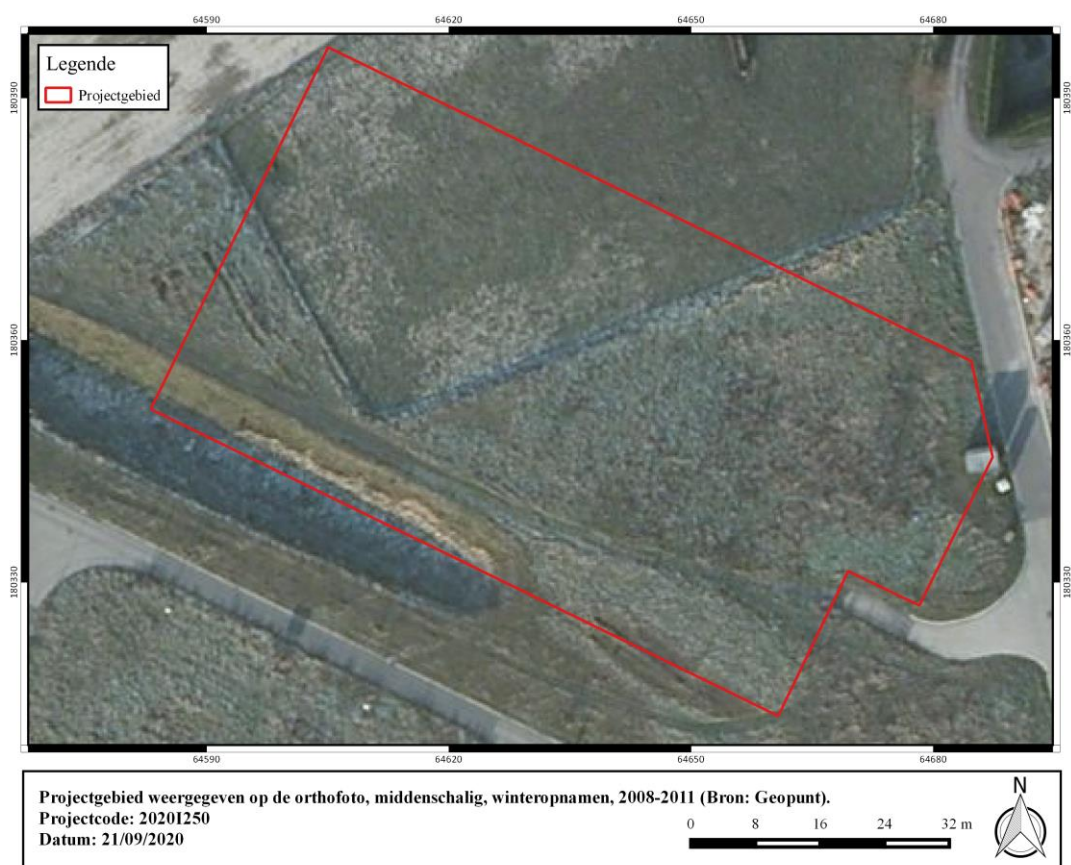
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een meerwoningenproject op een terrein aan Odiel Defraeyestraat te Rumbeke, deelgemeente van Roeselare. Het onderzoeksgebied is ca. 4575 m² groot en ligt heden braak. In het zuiden van het terrein is reeds een weg aangelegd.

Rumbeke is gelegen in de zandleemstreek, in het overgangsgebied tussen de Midden West-Vlaamse heuvelkam en de Mandelvallei. Het onderzoeksgebied bevindt zich op een uitloper van deze heuvelkam die in het noorden wordt ingesneden door de Regenbeek en in het zuiden door de Babillebeek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op de Tertiaire sokkel. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een droge zandleembodem weer waarbij een deel van het oorspronkelijke bodemprofiel kan gehomogeniseerd zijn door het ploegen. De locatie, op een drogere kop nabij enkele beekvalleien, moet ongetwijfeld een aantrekkingskracht gehad hebben op rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. De goed gedraineerde, vruchtbare zandleemgronden moeten echter ook voor vroege landbouwers aantrekkelijk geweest zijn.

De cartografische bronnen weerspiegelen een open en landelijke omgeving. Op de Ferrariskaart is ter hoogte van het onderzoeksgebied een gebruik als akkerland weergegeven. Het terrein zelf is vrij van bebouwing. Dit landelijke karakter blijft behouden doorheen de 19^e eeuw. Op de luchtfotosequentie is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik blijft als akkerland tot aan het luchtbeeld van 2000-2003. Vervolgens is te zien hoe het terrein stelselmatig bouwrijp wordt gemaakt. De impact van de zichtbare grondwerken is op heden ongekend.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. In de ruime omgeving wijst onderzoek op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden. Bij veldprospecties zijn op meerdere terreinen artefacten ingezameld die dateren uit het finaal-paleolithicum en mesolithicum. Archeologisch onderzoek bracht reeds enkele grafmonumenten uit de bronstijd en veldgraven uit de Romeinse periode aan het licht. Daarnaast werden op verschillende plaatsen bewoningssporen uit de, mogelijk vroege, middeleeuwen onderzocht. Sporadisch worden in de omgeving geïsoleerde relictten uit WOI aangetroffen. Deze zijn vermoedelijk in verband te brengen met kleinschalige schermutselingen tijdens het Bevrijdingsoffensief.

Op basis van de beschikbare gegevens moet ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vooralsnog is geen informatie aan het licht gekomen die aantoont dat verder archeologisch onderzoek niet langer zinvol kan zijn. Vanwege het gunstige landschappelijke kader dient moet rekening gehouden worden met de eventuele aanwezigheid van artefactensites en resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Om de bodemopbouw en bewaringskansen te evalueren is in de eerste plaats een landschappelijk bodemonderzoek noodzakelijk. Mogelijk heeft het bouwrijp maken van het terrein reeds een impact gehad op het bodemarchief waardoor verder onderzoek mogelijk niet langer kan leiden tot wezenlijke kenniswinst. Mocht echter blijken dat de bewaringscondities m.b.t. artefactensites lokaal gunstig zijn, dan dienen de relevante bodemhorizonten bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. In functie van erfgoed bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode indien dit nog kan leiden tot kenniswinst.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

